

A Népszabadság-perről. Bilincsen és pórázon: jogsértők a felvételek

2009. február 26-án a Népszabadság elleni személyiségi jogi peremben a Fővárosi Ítéltábla *nagy horderejű, precedens jellegű ítéletet* hozott. Egy, a Népszabadságban megjelentetett képről – ami bilincsen és pórázon, ki nem takart arccal ábrázol – az ítéltábla jogerősen kimondta: a kép közlése *jogsértő* volt. A jogerős ítélet szerint az *engedély nélkül* készült kép publikálásával a lap és annak on-line változata *megsértette* a felperesnek a *képmása védelméhez fűződő személyiségi jogát*, valamint – a kép megalázó jellegére és ábrázolásmódjára való tekintettel – az *emberi méltóságát*. A Népszabadságot kötelezték az internetre még 2005. június 25-én feltett fotó eltávolítására és eltiltották a felvétel jövőbeni felhasználásától. Kötelezték arra is, hogy az elsőfokú ítélet rendelkező részét közölje nyomtatott és elektronikus változatában.

Bíróság mondta ki: *Magyarországon is jogsértő* az, amivel civilizált országokban meg sem próbálnak. Ott nyilván fel sem vetődik e jogsértés elkövetésének ötlete, a vétkesnek ugyanis eleve számolnia kell súlyos kártérítési, vagy akár büntetőjogi következményekkel. Angliában a személyiségi jogokon kívül a büntetőbíróság megsértését (befolyásolását) is látnák a bilincses-pórázos, ki nem takart arccal ábrázolt képek készítésében és közlésében, mivel azzal nyomást fejtenének ki a bíróságra és a büntetőeljárás kimenetelére.

Az ítélet jelentősége és hiányossága

Nálunk nem ez a helyzet: esetemben éppen *a hatóság „segítette elő”*, több ízben is, hogy a jogsértő cselekmény megvalósuljon. (És ezzel a lejáratás és a prejudikáció „lendületet kapjon”.) Nem helytelenítette (utólag sem) az évtizedek után (nálam) felújított módszert, nem akadályozta sorozatos és ismétlődő alkalmazását. A média pedig úgy tett, *mintha kétség sem férhetne* e felvételek jogszerűségéhez. Mindenféle hivatkozásaiból (sajtószabadság, alkotmánybírósági határozat a közszereplők nagyobb türeséről stb.) szerinte ez következik. A bírósági ítéletből kiolvashatóan viszont e látszólagos magabiztosság és meggyőződés *bizonytalan alapokra épült*, inkább az ismeretek hiányából, felületességéből, sémák végig nem gondolt alkalmazásából, félreértésekből és félrehallásokból, tévedésekből, inkompetenciából táplálkozik. Az ítélet helyükre teheti a tévesen kezelt kérdéseket és ezáltal is segíthet a jogkövető magatartás elérésében.

A személyiségi jogot durván sértő, a büntetőeljárást prejudikáló, évtizedek óta példátlan felvételek ellen – felkérésem ellenére sem – *nem léptek fel jogvédő szervezetek, pártfrakciók, a parlament illetékes bizottságai, cselekvési helyzetben levő országgyűlési képviselők*. Ha ennek az volt az oka, hogy a kapcsolódó rendkívül bonyolult, sokszor kaotikus és hiányos jogi szabályozásban nehéz és munkaigényes eligazodni, akkor ezen is segíthet az ítéltábla jogerős ítélete. Ha pedig ellenérdekeltnek gondolták (és pozíciójuk ellenére gondolhatták magukat), a helyzet, pontosabban az érintett személyek körének változásával feltehetőleg kénytelenek lesznek átgondolni „álláspontjukat”, amihez ugyancsak támpontot adhat az ítélet és indokolása.

Azzal együtt, hogy *az ítélet nem teljesen következetes és meglehetősen óvatos*. Például az *emberi becsület* megsértésére vonatkozó kereset elutasításánál. A mindössze 300 ezer forintos kártérítés *nincs összhangban* az elkövetett és a bíróság által elismert jogsértések súlyával, folytatólagosságával és a feltételezhető (nyilvánvaló) kárral.

Olyannyira nem, hogy az emberi méltóság megsértésére egyáltalán nem ítétek meg kártérítést. (Amit nem is indokoltak.) A lejárato fénykép negatív hatását megkerüli és feloldja a sajtó általános tájékoztató szerepében: „a sajtószervek tudósításai folytán széles körben nyilvánvalóvá vált a felperessel szemben lefolytatott büntetőeljárás, nyilvánvaló módon a felperes megítélésének hátrányos megváltozását elsősorban ennek ténye váltotta ki.” Nem értékeli azt sem, hogy annál nagyobb a jogsértésből következő hátrány, minél ismertebb valaki.

A *prejudikációnak* a büntetőeljárásra gyakorolt hatását az ítélet figyelmen kívül hagyja. Holott az összefüggést *más országokban tényként kezelik* és igyekeznek tenni e hatás ellen. Az Egyesült Államok Legfelsőbb Bírósága éppen a sajtó „karneváli magatartását” jelölte meg egy megalapozatlan ítélet okaként. (*Lejárato, prejudikáció és az ítélet. Magyarországon és másutt:* <http://szabadibela.hu/pdf/prejudikacio.pdf>).

Az ítélet e hiányosságokkal is komoly előrelépést jelenthet: *nem tehet úgy továbbra is* a sajtó (és a politika), mintha a hasonló felvételek publikálásának évek óta tartó jogsértő gyakorlata *helyes lenne* és úgy sem, hogy *azt következmények nélkül* tovább folytathatná. Akár az én esetemben, akár azokban az esetekben, amelyek az utóbbi időben keletkeztek.

A perről való tájékoztatás és a folytatódó jogsértések

A személyiségi jogi per évekig folyt, kétszer is járt a kereset a Fővárosi Bíróságon (FB) és a Fővárosi Ítéltáblán. Az FB először 2007. június 28-án hozott ítéletet, majd 2008 februárjában az ítéltábla visszaküldte kiegészítésre; ez 2008. szeptember 28-án megtörtént. Bár az ítéletek elsődlegesen érintik a sajtót és nyilván hatással lesznek hasonló esetek megítélésére, a média konzekvensen nem adott tájékoztatást és bizonyára nem is tájékozódott az ítéletekről és azok megállapításairól. Sajátos reakciója ugyanakkor talán nem független e pertől.

Az utóbbi két évben, miközben rengeteg idő eltelt a letartóztatás óta, *ismét elővették más orgánumok is bilincses-pórázos fotóikat és videóikat*. Ezt akár valamilyen válaszként is felfoghatjuk arra, hogy a Népszabadság ellen pert voltam kénytelen indítani. 2008 februárjában, egy héttel az ítéltábla határozata után, amikor visszaküldte kiegészítésre a keresetet az FB-re, az egyik baloldali napilap közölt ilyen fényképet, ráadásul olyan aláírással, ami szerint még 2003 decemberében is (!) előzetesben lettem volna. (Holott az 2001. október 4-én befejeződött.) Eszerint bilincsből és pórázban vezettek volna a fogdába – ahogy általában fogalmazni szoktak: a börtönből – a 2003 decemberében kezdődött bírósági tárgyalásra.

2008. április 29-én, amikor a büntetőügyben született másodfokú (nem jogerős) ítélet, az egyik kereskedelmi televízió helyszíni tudósítás helyett ismét elővette bilincses-pórázos videóját. Annak ellenére, hogy egy korábbi esetről megígérte: az ilyen vágóképeit megsemmisíti és soha többet nem adja le. Most viszont úgy nyilatkozott: *indítsak keresetet ellene, amit ilyen „válasza” után meg kellett tennem.*

2004. február 4-én a Legfelsőbb Bíróság ítéletet hirdetett a büntetőperben. Több televízió híradója a tudósításához vágóképként minden gátlás nélkül bilincses-pórázos videókat használt fel. Mindenféle helyszíneken közlekedtem ilyen módon. Volt olyan televízió, amelyik eközben a már rég megdőlt vádak sorolta.

A most lezárult személyiségi jogi perről a Népszabadság kivételével, őt ítélet kötelezi erre, sehol nem jelent meg információ. Az MTI-ben sem. A *Népszabadságban* 2009. április 25-én megjelent híradás (Hétvége melléklet, a Múlt köde sorozat), de az nem

tekinthető korrekt közlésnek. Többek között azért, mert csak a képmás védelméhez fűződő jog megsértéséről szól, az emberi méltóság megsértéséről viszont nem tesz említést.

A „hivatkozások”

Első ízben marasztalta el a bíróság az egyik sajtóorgánumot azért a cselekményért, amit a média Szabadi Béla ellen tömegesen követett el és még mindig elkövet. Eközben – mint már érintettük – úgy tettek, mintha teljesen jogszerű és minden etikai kétségen felül álló lenne az a gyakorlat, amivel nem feltétlenül szükséges egyetérteni, de el kell tűrni. Olyan, e magatartással *nehezen összehangolható magasztos szempontokra* szoktak hivatkozni, mint a sajtószabadság, a nyilvánosság, a politikusok ellenőrizhetősége (?!), a közszereplők számára nagyobb „terhelhetőség”, a történelem kutathatósága, a híradás (?!) szentsége stb.

Első esetben mondta ki tehát jogerős bírósági ítélet azt, amit a sajtónak persze *eddig is tudnia kellett (volna)*: e képeken keresztül személyiségi jogaimmal szemben jogsértő magatartást tanúsít. Mellesleg erre emlékeztette a médiát a *MÚOSZ Etikai bizottságának levele* (ld. honlap), amiben a már említett baloldali lap hasonló akciója kapcsán fejezte ki a testület elmarasztaló véleményét. A tudás azonban gyakran legalábbis hiányos, az esetleges aggályokat pedig félresöpri, hogy úgy érzik, *prédának tekinthetnek*. És mindenkit, aki hasonló helyzetbe kerül.

A médiának – ha alaposan tájékozódik – tisztában kellett lennie azzal is, hogy az ilyen képek (ilyen módon való) készítése és közlése *politikus (közszereplő esetében) is jogsértő magatartás*. A *büntetőeljárás* ugyanis *nem közszereplés*, amit az ítélet indokolása szerint az egységes bírói gyakorlat is kifejez, ahogy ezt már 2001-ben (!) kimondta a Legfelsőbb Bíróság egyik határozata. *De ha közszereplés lenne a büntetőeljárás, az sem tenné bocsánatosná pl. az emberi méltóság durva megsértését*.

Az erzsébetvárosi polgármester letartóztatásakor ügyvédje felhívta az egyik televízió figyelmét arra, hogy a letartóztatott nem járul hozzá a felvételhez. – Nem közszereplő? – kérdezett vissza a riporter. – De az – ismerte el a védő. És kihátrált. Akkor is eszembe jutott, *általánosan hiányosak a vonatkozó ismeretek*, amelyeket pótolni kellene.

A jogsértő magatartás további magyarázata

A jogsértő magatartás további magyarázatát az *elérhető haszon* és a *felmerülő kockázat* viszonya adja. A haszon nyilván nem szorul különösebb magyarázatra. A felvételek nyilván hozzájárulhattak a példányszám és a nézőszám növeléséhez, egyúttal az állammal/politikával való együttműködés nagyobb jövedelmeihez. (Pl. megrendelések, anyagi támogatások, bennfentes információk stb. révén.)

A *kockázatot jelentéktelennek ítélték*. Bilincses–pórázos képeim publikálása ugyanis nem váltotta ki a hatóságok kötelező ellenkezését. E képek egyáltalán nem voltak ellenére a hatóságoknak, de a politikai pártoknak sem. Ellenkezőleg. E lejárató és prejudikáló felvételek a kigondolt kampány részei voltak. Időnként a politikai pártok és a hatóságok bizonyosan elő is segítették/ösztönözték a média ilyen tevékenységét. Sajátos *együttműködés* is kialakult *a politika, a hatóságok és a média között*, ami az állítást alátámasztja. A sajtó és a politika hetekkel letartóztatásom előtt ismerte és terjesztette a megtervezett lépéseket és azok menetrendjét. (Az egyik kereskedelmi televízió előre elkészítette hétvégi riportját a letartóztatásról és az azt ünneplőkről.) Az

agrárminisztérium hivatalos iratokat adott ki a médiának, hogy el legyenek látva a kampányhoz munícióval.

A hatóságoknak *láthatóan érdekükben állt az ügy felnagyítása és prejudikálása*, a közvélemény „meggyőzése”, példátlan lejáratásom. (Szerintem a bizonyítást is helyettesítendő.) Ennek a kampánynak meghatározó eleme volt a bilincsből és pórázon ábrázoló, ki nem takart arccal publikált fotók és videók bemutatása, mivel a vizuális információk *sokkal hatásosabban* sugallják és sulykolják a bűnösséget és az elvárt ítéletet. A lap azzal is védekezett, pontosabban azzal próbálta alátámasztani, hogy a hatóságok *feljogosították* volna a felvételek közlésére: ha nem értesítik a sajtót, mikor és hova kell menni, ha Szabadi Bélát bilincsből fel akarják venni, nem is tudták volna az eseményt felvenni. És valóban, akárhova vittek bilincsből (bilincsekben) és pórázon vezetve, a sajtó erről előre értesült, mert mindig ott volt. Bőséges muníciót halmoztak fel az anyagokból, volt miből elővenni az elkövetkező években.

E képek elkészítéséhez mindenképpen előzetesbe kellett venni. Meggyőződésem, amit azóta számtalan időközben megismert tény még inkább alátámaszt: nem azért vettek őrizetbe, majd tartóztattak le, mert annak lett volna valós oka, hanem az eljárás kényszerpályára terelése kedvéért. A prejudikáció kedvéért, azért, hogy ilyen felvételekkel bűnösségemet sulykolják és jelezzék az elvárást az ítélettel kapcsolatban. Biztosan nagyon súlyos a bűn – gondolhatták sokan –, ha úgy láthatjuk a megcélzott személyt, ahogy évtizedek óta nemigen láthattunk senkit. Ki nem takart arccal, megalázva, megbilincselve, pórázon vezetve. Hogy mit jelent átélni azt, amikor sikongató, ordító, kárörvendő emberek között pórázon vezetnek, ha tiltásod ellenére az arcodba villantják a vakut, ha a tejüvegen át (!) is kattoztatnak, hogy még egy fotót készítsenek, bár nyilván nem sikerülhet, el kell olvasni a *Bilincs és póráz – A Gyorskocsi utca* című könyvet. És azért is, hogy megszabaduljunk alaptalan illúzióktól és fölényességünktől.

Az előzetes letartóztatásnak *egyetlen törvényes indoka lehet: a nyomozás érdeke.* Olyan nyomozási érdeket a törvény nem ismer, mint a gyanúsított megalázása, megtörése, sanyargatása, bűnösségének propagálása, démonizálása, elítélésének elvárása, nyomásgyakorlás a közvéleményre és a bíróságokra. Olyan hatást keltve, mintha az előzetessel már meg is kezdődött a börtönbüntetés. Pedig az Európa Tanács kifejezetten tiltja az előzetes letartóztatás előrehozott büntetésként való alkalmazását.

A most már bírósági ítélettel is jogsértőnek kimondott bilincses-pórázos képekkel olyan durván sérül az ártatlanság védelme és a tisztességes eljáráshoz való jog, hogy ez tulajdonképpen ledolgozhatatlan hátrányt jelent az ártatlan számára is. Fel kellene végre hagyni ezzel a méltatlan és törvénytörő gyakorlattal. És elégtételt adni azoknak, akiket ilyen károk értek.

Budapest, 2009. május 3.

Dr. Szabadi Béla

<http://www.szabadibela.hu/>